

Naalagaaffiit Peqatigiit Nunarsuarmi piujuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinissaq pillugu angunigagai 17-it Nunatsinni ineriartornermi Naalakkersuisullu sulinerannut qanoq ilanngunneqarnissaannik Inatsisartut oqallinnissaannik siunnersuut

(Inuit Ataqtigiit Inatsisartunut ilaasortaaitai)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq)

Naalagaaffiit Peqatigiit pujuuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinissaq pillugu Nunatsinni ineriartortitsinermut Naalakkersuisullu sulinerannut qanoq naleqqunnerpaamik ilanngunneqarsinnaanerani Inatsisartut oqallinnissamut periarfissinneqarnerannut qujanaq.

Kalaallit Nunaat Savalimmiullu Kunneqarfiup Danmarkip ilaatut Danmarkimit sinniissuuffigineqarmata nammineerlutillu piujuaannartitsinermi anguniakkat 2015-imi atsiornissaannik neriorsuinikuunngimmata, Kalaallit Nunaat FN-imi 2030-mut anguniakkat angussallugit pisortatigoortumik pisussaaffilernikuunngillat. Kisiannili nunat tamat akornanni, issittumi nunallu avannarliit suleqatigiinneranni, Kalaallit Nunaata arlaleriarluni oqaatigisarnikuuaa nunarsuarmi anguniakkat naleqquttut atuutilersinneqarnissaasa suliniutiginissaa kissaatigigipput, assersuutigalugu Fairbanksimi nalunaarutip Alaskami majimi 2017-imi atsiorneratigut.

Ilaatigut pineqarput meeqqat pisinnaatitaaffii, kikkut tamat ilinniagaqarsinnaanerani, naligiissitaaneq, piitsuussusermik akiuiniarneq, inuiaqatigiit eqqissisimasut inatsisitigullu innarlitsaalissaneq, imeq, nukissiuutit, avatangiisit silaannarlu, taarsigassarsiat ineriartorneri, pisuussitiniq nungusaataangitsumik atuineq siuariartorneq ilanngullugu, inuussutissarsiutit aqqissuussaanerannik annertunerusunik aqqissuueqqinnermi allannguinnermilu ataqtigiisitsineq.

Anguniakkat taakku Kalaallit Nunaanni soqutigineqartorujussuupput. Naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaanni suliniutissat ineriartornerup nappanneqarsinnaanerani piujuaannartitsilluni aammalu naligiinnginneq akiorneqarneranut anguniagaqarnermik ineriartornissamik tunngaveqarput.

Nunarsuarmi ajornartorsiutit suliniutillu taamaalillutik nunatsinni aamma ajornartorsiutaapput. Tamanna minnerunngitsumik immikkoortuni killeqarfiit qaangerlugit ajornartorsiuteqarfiusuni aqqiissuteqartarnermilu atuuppoq, tassunga ilanngullugit assersuutigalugu uumasut ataatsimut pigisat atorneqarnerannut, silaannaq pillugu apeqqutinut, immanik mingutsitsinermut silaannakkullu mingitsutsinermut tunngatillugu.

Taamaammat Naalakkersuisut nunarsuarmioqatigiit sulineranni toqqaannartumik nunarsuarmi anguniakkanut attuumasuni, taakku Kalaallit Nunaannut naapertuuffigisaani suleqataapput. Tamanna assersuutigalugu imarsiornermut tungasuni oqaloqatigiinnerni, Issittumi Siunnersuisooqatigiinni aamma Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivini sulinitanni ilisimatussutsikkullu ilisimasaniq nutaanik katersinerni, soorlu uumasut assigiinngiiaarneranni, silaannaap allanngoriartornerani, pinngortitami pissutsini il.il.

Siunissami kinguaassatta pisariaqartitaminnik qulakkeerinninnissamut periarfissaqarnissaat ajoqusernagu inuiaqatigiinni maannakkut pisariaqartitagut iliuuseqarfigalugit ineriartornissaq qulakkiissavarput.

Napatitsinermut Siuariartornissamullu Pilersaarussiaq 2016-imeersoq aaqqissuusseqqinnerni tamani tunngaviusussamik piujuartitsilluni ineriartornissamik aaqqissuusseqqinnerni sisamani ukunani tunngaviuvoq.

Napatitsinermut Siuariartornermullu Pilersaarussiaq aamma suliaqarfiit akimorlugit ataqatigiissitsinerup qulakkeerneqarnissaanik pisariaqartitsinermik aamma pilersaarusiortarnerup aningaasaqarnermullu pilersaarusiortarnerup immikkoortullu akornanni ataqatigiinnermik tunngaveqarpoq.

Naalackersuisut taamaalillutik ersarissumik isumaqarput piujuartitsilluni ineriartornerup qulakkeerneqarnissaa immikkoortuni tamani nalinginnaasumik periusissianik inerirtortitsisarnermut pilersaarusiortarnermullu nalinginnaasumik ilaasoq, taakkulu ataqatigiissinneqarnissaat pisariaqartoq. Suliami tassani killiffimmik sukumiinerusumik allaaserinninneq 2017-imi nuna tamakkerlugu pilersaarussiaq pillugu nassuiaatissami, ”*Pisariaqartumik suleqatigiinneq*”, ilaavoq.

Immikkoortunut pilersaarutit tamarmik Naalagaaffiit peqatigiit nunarsuarmioqatigiinnut anguniagassaannik immikkoortumik imaqaanrissaannik piumasaqaatink ilanngussinissaq ajornanngilaq, taamaalilluni immikkoortunut pilersaarutini ataasiakkaanni 2030-mut anguniakkat suut immikkoortuni pineqartuni suliniutigineqarneri, immikkoortullu qanoq piujuaannartitsisumik ineriartornermik ikorfartuina takuneqarsinnaaqullugu.

Inuiaqatigiit ineriartornerat piujuartitsinermik tunngaveqartinniarlugu Naalackersuisut immikkoortuni arlalinni aaqqissuusseqqinnernik suliniutinillu aalajangersimasorujussuarnik suliaqarput aningaasaliisarlutillu. Tassunga ilanngullugu immikkut taaneqassapput meeqqanut inuussuttunullu navianartumiittunut innarluutilinnut, piitsuussutsimut nassuiaat takkukkumaartoq, annertusisamik suliniuteqarneq, ilinniartitaanermik aaqqissuusseqqinnerit ingerlanneqartut aaqqissuusseqqinnissallu, suliffissaqartitsinissamik suliniutit assersuutigalugu Majoriami suliniuteqarnikkut, minnerunngitsumillu suliffeqarnissap qulakkeerneqarnissaa aamma peqqissutimik isumaginninnermilu siusinaarluni pinaveersaartitsilluni suliniutit. Taakku tamarmik inuppassuit atukkatigut inuttullu inissisimanerannut pingaaruteqarput.

Inuiaqatigiit aaqqissussaanneranni ajornatorsiutit aaqqinneqarnissaanni nunatsinnilu inuussutissarsiutit periarfissaasa annertuut piujuartitsilluni atorluarneqarnissaanni pilersaarusiortarnerup, ingerlatsisarnerup malittarinninnissallu erseqqarissuunissaat imminnullu atanissaat pisariaqarpoq. Tamanna pitsaasumik ingerlatissavarput. Aaqqissuusseqqinnermik suliniutit siuariartorfiunerannik taakkulu sunniutaannik Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu politikkikkut aalajangiisartut, allaffeqarfinnilu pilersaarusiortartut ajornanngitsumik malittarinnissinnaassapput. Inuiaqatigiinni immikkoortuni pingaarutilinni ineriartorneq pillugu tatiginartunik paasissutissaqarnissaq inuuttaasut suliffeqarfiillu tunngaviusumik taamatuttaaq soqutigisaraat.

Naalackersuisut isumaqarput piujuaannartitsinermi anguniakkat malinnaaviginissaannut nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarusiornissaq pisariaqanngitsoq, tassungali taarsiullugu piujuaannartitsinermianguniakkat atuutilersinnissaannut akisussaaffik suliaqarfinni oqartussanut sulianut attuumassuteqartunut inissinneqassasoq. Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarussiaq suliarisarneratigut tamanna pillugu ataatsimut ingerlatitseqqiisarnissaq Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfiup ingerlaavartumik qulakkeerniassavaa.

Ilimagineqartariaqarpoq FN-imi nunarsuarmi anguniakkanik siunissami aaqqissuussamik malinnaanissaq suliaassasoq annertoq. Uani assersuutitut taaneqaannarsinnaavoq Danmarkimi naalackersuisut Danmarks Statistikkimut isumalluuteqartitsinissaq pilersaarutigigaat, taamaalillutik nunarsuarmi anguniakkanik taakkunungalu takussutsissanik ukiumoortumik naatsorsuusiortarnikkut malinnaasarnissaq siunertaralugu Danmarkip Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmi anguniakkanik suliaqarneq malinnaavigisinnaaniassagamikku. Periarfissat pillugit Danmarks Statistikkimik suleqateqartoqarsinnaaneq pillugu Naalackersuisut Naatsorsueqqissaarisarfik oqaloqatigaat.

Piujartitsilluni ineriartormik suliaqarneq namminersortut, piumassutsimik kattuffiit pisortallu annertuumik suleqatigiissutigissagaat Naalackersuisut siunnersuuteqartut isumaqatigaat.

Piujartitsinermik eqqarsariaatsip ilaa tassaavoq ataatsimut ajornartorsiutitta periarfissatut nutaatut isiginissaat. Siuligut kinguaariippassuarni allannguisinnaassuseqartorujussuullutik inuuginnarnikuupput, aammalu silap allanngoranneranut tamassumalu kingunerisaanik inuunermi atukkat allanngornerannut naleqqussarnissaq pikkoriffiginikuaat. Kalallit Nunaat ullumikkut nutaaliaasunik inuiaqatigeeqarpoq namminiilivinnissamut ingerlaartunik.

Piujartitsilluni ineriartormik suliaqarnerup qulakkeernissaa ajornaatsuinnaannilaq. Aamma pineqarpoq politikkikkut siuttuuneq, tassani napaasinnaasunik aaqqiissuteqarnissaq kinguaariillu aggersut isiginiarnerat piffissamut sivikitsumut aaqqiissuteqarnissamit assersuutigaluguluunniit qinersinissamik tullermik isiginninniarnemit pingaanerutinneqassallutik.

Piujartitsilluni ineriartorneq, aningaasaqarneq imminut nappassinnaasoq nunattalu siunissami namminiilivinnissaa pisariaqartumik tunngavissinniarlugit Naalackersuisut suliniuteqarnerannut ataatsimut isigalugu tapersiisoqarnissaa Naalackersuisut qularutiginagu ullumikkut oqallinnissaq qilaanaraat.